

ТЕМА 9. ВЖИВАННЯ ВЕЛИКОЇ БУКВИ

Вправа 1. Напишіть слова і словосполучення з великої або малої літери. Поясніть правила їх написання.

I. (к)обзар, (м)арко (в)овчок, (к)аменяр, (к)арпенко-(к)арий, (р)обінзон, (п)лутоній, (а)хіллес, (ш)евченкіана, (к)вітка-(о)снов'яненко, (а)нтей, (д)емон, (л)ісовик, (п)інчер, (л)иска, (п)антелеймон (к)уліш, (в)асиль (с)имоненко, (о)м, (к)юрі, (ж)учка, (г)нідко, (р)усалка, (і)васик-(т)елесик.

II. (г)рінченків словник, (ш)евченкові поезії, (п)ушкінські рукописи, (г)ордіїв вузол, (ш)евченківські читання, (а)ндрієві книжки, (б)ертолетова сіль, (п)етрів батіг, (р)ентгенівські промені, (ф)ранківські сонети, (я)рослав (м)удрий, (н)обелівська премія, (с)ізіфова праця, (п)отебнянські читання, (г)айморова порожнина, (ч)ернігівські дівчата, (ф)ранківська кімната, (ф)ільчина грамота.

III. (к)ієво-(м)огилянська (а)академія, (к)ієво-(п)ечерська лавра, (і)нститут (к)ардиології ім. М.Д. Стражеска при (а)кадемії (м)едичних (н)аук України, (м)іністр (о)світи і (н)ауки (у)країни, (д)ень (н)езалежності (у)країни, (м)аріїнський (п)алац, (у)країнська (е)кологічна (а)соціація “(з)елений (с)віт”, (н)аціональний (б)анк (у)країни, (т)ранснаціональна (р)адикальна (п)артія, (у)країнсько-(к)анадське спільне (п)ідприємство “(к)обза”, (м)іністерство (з)акордонних справ (у)країни, (у)правління (в)нутрішніх (с)прав (к)иївського (м)іськвиконкому, (с)пілка (о)фіцерів (у)країни, (б)удинок (у)чителя.

IV. (п)резидент (у)країни, (г)енеральний (п)рокурор (у)країни, (з)аслужений (у)читель, (г)енеральний (к)онструктор, (п)резидент (ф)ранції, (д)октор (п)едагогічних (н)аук, (ч)лен-(к)ореспондент НАН (у)країни, (г)олова (р)ади (н)аціональностей, (г)енерал-(л)ейтенант, (з)аслужений (д)іяч (м)истецтв, (м)аршал (а)віації, (а)дмірал (ф)лоту, (п)редставник (п)резидента (у)країни у (л)уганській (о)бласті, (п)осол США в (у)країні, (с)тарший (н)ауковий (с)півробітник (і)нституту (м)овознавства НАН (у)країни.

Вправа 2. Правильно напишіть слова і словосполучення з великої або малої літери, обґрунтуйте написання.

(к)онституційний (с)уд (у)країни, (а)ндріївський (у)звіз, (л)ауреат (д)ержавної премії імені Тараса Шевченка, (м)уза, (д)ід-(м)ороз, (д)охристиянська (д)оба, (р)еспубліка (м)олдова, (а)соціація міст (у)країни, (м)іжнародний (б)лагодійний (ф)онд конкурсу В. Горовиця, (п)апа (р)имський, (р)имський(п)апа, (є)пископ, (р)ектор (к)иївського (у)ніверситету, (р)осіянин, (п)рокурор, (п)резидент

України, (г)еркулес, (і)ссик-(к)уль, (м)итрополит, (а)нгел, (б)огородиця, (і)сус (х)ристос, (н)ародний (а)ртист України, (а)рхангел (м)ихаїл, (р)обінзон, (м)іністр (о)світи і (н)ауки України, (а)кадемік ВШ України, (г)олова профкому, (к)обзар, (д)епутат (в)ерховної (р)ади, (д)і (в)ітторіо, (д)'(а)ламбер, (д)е (г)олль, (к)аменяр, (ч)ервона (ш)апочка, (у)країнська (с)оціал-(д)емократична (п)артія, (ч)атир-(д)аг, (в)улиця (г)енерала (п)отапова, (м)іністерство (к)ультури (у)країни, (з)ал (з)асідань (в)ерховної (р)ади (у)країни, (м)істо (ж)овті (в)оди, (п)енсільванія-(а)веню.

Завдання

У парах слів, що подані в завданнях 1-4, визначте:

- чи всі вони відповідають орфографічній нормі сучасної української літературної мови (якщо так, то позначте цифру V);
- якщо помилка є у двох парах слів – позначте відповідь IV;
- якщо помилка в одній парі, то позначте в якій саме (I, II, III),

1.

- I. Дід Мороз, Будинок учителя.
- II. Булонський Ліс (парк), набережна Лейтенанта Шмідта.
- III. протока Па-де-Кале, Князівство Монако.
- IV. Помилки у двох варіантах.
- V. Помилки немає.

2.

- I. Рада Безпеки, сузір'я Чумацький Шлях.
- II. Святий Дух, "Псалтир".
- III. Новий Рік, пушкінські рукописи.
- IV. Помилки у двох варіантах.
- V. Помилки немає.

3.

- I. Великий піст, медаль "Партизанові Вітчизняної війни".
- II. Франківська кімната, франківські сонети.
- III. Всесвітня Рада Миру, Піфагорова теорема.
- IV. Помилки у двох варіантах.
- V. Помилки немає.

4.

- I. Кайзер-плац, Золоті ворота.
- II. Конституційний суд України, Академія наук України.

- III. Акт проголошення незалежності України, ахіллесова п'ята.
- IV. Помилки у двох варіантах.
- V. Помилки немає.

5. Визначте, яке з наведених слів пояснює слово “фотель”.

- I. Дзеркало.
- II. Бруси, які тримають дах.
- III. Крісло.
- IV. Ослінчик.
- V. Люлька.

У завданнях 6-7 визначте неправильно наголошене слово.

6.

- I. Медикамент, визвольний.
- II. Мерéжа, оптóвий.
- III. Фірмовий, зóзла.
- IV. Помилки у двох парах.
- V. Помилки немає.

7.

- I. Ортопедія, отáман.
- II. Трубопровід, свéрдло.
- III. Фóльга, зрúчний.
- IV. Помилки у двох парах.
- V. Помилки немає.

8. Доберіть антонім до фразеологізму “Душа не з лопуцька”.

- I. Мотузяна душа.
- II. За душею ні шеляга нема.
- III. З горобину душу.
- IV. Ловець душ.
- V. Камінь давить душу.

9. З'ясуйте значення фразеологізму “Зробити гендель”.

- I. Зазнати невдачі.
- II. Принижувати власну гідність.
- III. Побити когось.
- IV. Отримати великі результати.
- V. Сприяти загибелі.

У завданнях 10-11 з'ясуйте, який іменник логічно сполучається із запропонованим прикметником, або вкажіть, що всі іменники поєднуються з ним.

10. Шкіряний (-а, -е) ...

- I. Диспансер.
- II. Чутливість.
- III. Сировина.
- IV. Хвороба.
- V. Усі іменники поєднуються з даним прикметником.

11. Сердечний (-а, -е) ...

- I. Система.
- II. Вітання.
- III. Напад.
- IV. Ворог.
- V. Усі іменники поєднуються з даним прикметником.

12. В якому варіанті неправильно вжито літеру г?

- I. Агроном, гава.
- II. Агрбус, грати.
- III. Гонтар, грати.
- IV. Помилки у двох парах.
- V. Помилки немає.

13. Виберіть один із п'яти варіантів, при якому відповідь у діалозі буде правильною.

- Скажіть, будь ласка, котра година?
- Звичайно, зараз ... (11:10).
- I. Десять хвилин по дванадцятій.
- II. За десять одинадцята.
- III. Десять хвилин дванадцятої.
- IV. Десять по одинадцятій.
- V. Десять дванадцятого.

14. Визначте вид помилки в поданому реченні, якщо вона є.

На рибалку всі почали збиратися зранку.

- I. Орфографічна.
- II. Стилiстична.
- III. Мовленнєва.
- IV. Орфоепічна.
- V. Помилки у реченні немає.

15. З'ясуйте, чим відрізняються слова-пароніми. Складіть речення з кожним із цих слів.

Авторитарний – авторитетний, вдача – удача, виконавський – виконавчий, винахідливий – винахідницький, кваліфікаційний – кваліфікований, клопіткий – клопітливий, професіональний – професійний, суворий – суровий, шанобливий – шановний, уява – уявлення.